

Bisserup skole

En landsbyskole

Skoleloven af 1814 hører sammen med de store landboreformer fra 1780erne. Den skulle sikre børnene på landet de nødvendige kundskaber for at kunne leve og arbejde på landet. Ikke nødvendigvis de samme kundskaber, for en kommende gårdmand havde brug for flere kundskaber end husmanden, for slet ikke at tale om indsidderen, der kun skulle lære det, der var nødvendigt for at blive skrevet ud af skolen igen. Ifølge loven blev alle drenge og piger, i byen og på landet, undervisningspligtige fra syvårsalderen til konfirmationen. Landet inddeltes i skoledistrikter, og hvert distrikt skulle have en skole med en jordlod til læreren, der skulle leve som bonde blandt bønder. Et var lovens bestemmelser, realiseringen noget helt andet. Det var dyrt at bygge skolebygninger og ansætte lærere, og det var ikke lige let at overbevise forældrene om nødvendigheden af børnenes regelmæssige skolegang.

Bisserup "interims - Hjælpeskole" 1829 - 1833

Bisserup skole begyndte meget beskedent 1829 som en midlertidig anneksskole under Rude skole. I Bisserup havde børnene hidtil hørt til Skafterup skole, men i forbindelse med 1814-skolelovens nye distriktsinddelinger bestemte amtsskoleledelsen, at de skulle overflyttes til Rude skole. Fyrendal skolekommission udskrev derfor 40 bisserupbørn af Skafterup skole til flytning til Rude skole d. 16. febr. 1829. Skolekommissionen for Rude skole bifaldt ikke denne beslutning. F. A. Holstein var som skolepatron medlem af skolekommissionen, og han mente, at skolevejen i dårligt vintervejr blev for lang, og at der blev for mange børn i skolestuen i Rude. Derfor oprettede skolekommissionen for Rude skole en midlertidig anneksskole under Rude skole i Bisserup. Skolen fik til huse i et lejet lokale i et husmandshus syd for Holsteinborgvej, og seminarist Jensen, søn af lærer Jensen, Rude skole, blev ansat som lærer ved hjælpeskolen. Greven betalte både husleje og lærerløn. Hjælpeskolen havde efter et par måneder 52 elever. Greven arbejdede ihærdigt videre for at sikre Bisserup en permanent skole, og i 1833 godkendte myndighederne hans forslag.

Bisserup skole 1833-1839

Planen for skolen indebar, at der skulle bygges en ny skolebygning, ansættes en lærer og udlægges en jordlod til skolelæreren. Når Bisserup fik sin egen skole, var det alene, fordi F. A. Holstein personligt påtog sig

udgifterne forbundet med skolebyggeriet og udlæggelsen af skolelod, ligesom han bidrog til lærerlønnen.

F. A. Holstein 1784-1836

Seminarist Jensen blev ansat som fast lærer ved Bisserup skole. Foreløbig fortsatte skolen i det lokale, hjælpeskolen også havde benyttet, og læreren og hans familie blev boende hos lærer Jensens far i Rude skole. Myndighederne pressede dog på for at få bygget en skolebygning. I 1836 døde F. A. Holstein, inden noget var sket. I 1839 skulle den unge lærer Jensen afløse sin far i Rude skole, og en ny lærer ansættes i hans sted i Bisserup. Byggeriet af skolebygning med lærerbolig kunne derfor ikke udskydes længere. F. A. Holsteins søn og efterfølger, Ludvig Holstein, fandt en utraditionel løsning på problemet. Han valgte at tilbyde den få år før byggede kro på Skolebakken syd for byen med udhuse og jordlod til skolebrug, mens byens gårdmænd, otte i alt, skulle pålignes den årlige vedligeholdelse. Kroen var en solid, hvidkalket bygning. Grundmuret, 14 fag, med stentag og kælder. Indrettet med storstue, gæstestue, skænkestue med disk, sovekammer, to gæstekamre, pigekammer, køkken og spisekammer. Et stort udhus mod syd med vognplads, hestestald, kostald, lade og lo. Et tilsvarende mod nord med bl.a. bryggers og karlekammer. En stor have lå syd for huset, hvor kromand Andreas Fischer havde plantet frugttræer. Æble, pære, blomme og kirsebær. Skolekommissionen indkaldte gårdmændene til et møde om sagen. De anerkendte den nye bygnings kvaliteter, men forudså alligevel en tyngende vedligeholdelse, som de ikke alene ville stå for. Desuden fandt de heller ikke beliggenheden hensigtsmæssig i dårligt vintervejr. Det var helt tydeligt ikke gårdmændene, der havde noget ønske om forandring. De var gerne fortsat med anneksskolen, som ikke kostede dem noget. Resultatet af mødet blev, at udgifterne til vedligeholdelsen skulle pålignes ikke bare gårdmændene, men halvdelen af sognets beboere, og der skulle anlægges en skolesti henover skoleloden.

Skolen havde nu fået sit eget hus i byen med skolestue og lærerbolig. Den

skal efter sigende længe have haft mindelser om sin fortid som kro. Disken fra skænkestuen skal have stået på sin plads endnu ved et lærerskifte i 1847.

Bisserup skole 1839 - 1956

I Bisserup skole blev børnene i over 100 år undervist efter hovedlinierne i 1814-loven.

De var delt på to klasser og gik indtil 1943 i skole hveranden dag. Fra skolens begyndelse og helt frem til 1900 var børnenes skolegang præget af hyppige forsømmelser, fordi de skulle hjælpe til med arbejdet hjemme eller i deres plads, selvom forældrene eller husbonden så skulle betale en bøde.

Undervisningen blev varetaget af en enelærer. Skoledagen begyndte hver dag med morgensang og derefter fulgte en time med religion. De øvrige fag var læsning, skrivning, regning, historie/geografi, håndarbejde, svømning og gymnastik. Skoledagen varede om vinteren fra 8-15, om sommeren fra 7-14. Den sluttede for drengenes vedkommende med en times gymnastik i skolegården, hvor der var opstillet ribber. "Træskogymnastik" kaldte lærer Greve det. Skolen fik aldrig en gymnastiksal. Pigerne havde håndarbejde med pøgeskolelærerinden.

Skolestuen

Skolestuen kunne i længden ikke leve op til de størrelseskrav, der stilledes fra myndighedernes side, og i 1896 tillod læreren, at der blev lagt 1 1/2 alens bredde af hans lejlighed til skolestuen. Det gav et pusterum indtil 1917, hvor der endelig blev bygget en ny stor skolestue mod syd med forstue med reol til træsko, vandhane og dør ind til læreren samt mellemgang med bænke.

Skolestuen havde to store vinduer mod syd. Tre rækker borde. Kakkellovn. Tavle og kateder under den buede overgang til loftet. Langs væggene skabe med bogsamling for børn og voksne, og med naturhistoriske genstande, hugorm i sprit og udstoppede dyr. På væggen et Danmarkskort

samt hi-storiske billeder: Ansgar, Dannevirke, De sammensvorne rider fra Finderup Lade, Chr. IV på Trefoldigheden, Københavns bombardement 1807, Den grundlovgivende rigsforsamling 1848. Desuden et portræt af Dronning Alexandrine og Chr. X til hest. På fotografiet ses bag katederet lærer Greve og i hjørnet lærerinde Else Rasmussen. Fotografiet er fra 1944.

Skolestuen er i dag mødelokale, og den karakteristiske runding mellem væg og loft er bevaret.

Pogeskolen

Pogeskolen byggedes 1885 på Bisserup Havnevej (nr. 9) af grevskabet. Bodil C. M. Hansen fra Bisserup ansattes som pogeskolelærerinde og virkede som sådan til 1930. Hun lønnedes af kommunen, men grevskabet sørgede for hus og brændsel. Hos hende lærte de 5-7årige at stave og skrive bogstaver, og så fortalte hun bibelhistorie. Børnene sad ved et langt bord i hendes stue, mens hendes piberygende bror sad i hjørnet og læste avis. I 1930 gik Bodil Hansen på pension, og Musse (Martha Jensen) var herefter pogeskolelærerinde til 1939/40. I et par år herefter var Gemma Hansen pogeskolelærerinde. Hun underviste også i sang og håndarbejde. I 1943 blev pogeskolen nedlagt med ansættelsen af lærerinde fru Kargo Petersen, der fik bolig i den nedlagte pogeskole. Herefter blev der hverdagsskolegang i Bisserup, og den yngste klasse blev undervist i lejede lokaler i Missionshuset og i "Bushuset" (Havnevej 44). Fru Kargo Petersen blev i 1945 efterfulgt af lærerinde Else Rasmussen, der i 1956 fulgte med til Kirkeskovskolen, men blev boende i den nedlagte pogeskole.

Bodil M. Hansen foran Pogeskolen

Kirkeskovskolen

Bisserup skole repræsenterede 1800tallets samfundsstruktur, og behovet

for forandring blev efterhånden påtrængende. Derfor afløstes de seks landsbyskoler: Bisserup, Venslev, Rude, Sdr. Bjerger, Glænø og Ørslev i 1956 af Kirkeskovskolen. En ny, stor skole med moderne faglokaler, bl.a. et skolekøkken. Hertil kom, at den også var eksamensskole. Den første på landet i Sorø Amt. Landsbyskolernes elever havde hidtil måttet tage til købstæderne eller søge privatskole for at få en eksamen. Kirkeskovskolen havde været længe undervejs. Mange forhindringer havde skullet overvindes. I Bisserup havde en stor del af forældrene ikke ønsket at sende deres børn "hjemmefra" for at gå i skole, men det var den eneste løsning, der kunne sikre tidssvarende uddannelsesmuligheder. Eksamensafdelingen var baseret på et samarbejde med Kvislemark-Fuirendal kommune, og ved kommunesammenlægningerne 1970 forsvandt elevgrundlaget. Konsekvensen var, at Kirkeskovskolen blev amputeret, mistede sin eksamensafdeling, og dens elever har siden skullet til Skælskør efter 6. klasse.

Tre lærere satte gennem 100 år deres præg på Bisserup skole.

Carl Theodor Vestengaard 1847 - 94.

C. Th. Vestengaard havde eksamen fra semnariat i Skaarup 1844. Han var en dygtig og respekteret lærer. Underviste også børnene på Holsteinborg. Det fortælles, at lindetræet i skolegården er en stikling, lærer Vestengaard fik af en komtesse Holstein på en udflugt til Ormø med opfordring til at plante den i skolegården.

Fru Caroline Vestengaard, født Borup, havde så gode sprogkundskaber, at hun kunne give udvidet undervisning til unge mennesker, der kom i pension hos familien Vestengaard.

Jens Danielsen havde lærereksamen fra Jonstrup 1887. Blev i 1894 ansat som enelærer i Bisserup og blev samme år gift med Nanna Steensen. 1901 kom en lønningsreform for skolelærerne, som gav mulighed for at sælge Skolelodden fra, og den mulighed benyttede lærer Danielsen sig af.

Ved den lejlighed blev to skæpper overskydende jord fra lodden lagt til skolehaven mod vest. I den oprindelige have - krohaven - var kromandens fine frugttræer blevet så høje, at lærer Danielsen kun høstede nedfaldsfrugt fra dem. Han fældede dem derfor og plantede nye, også gode sorter, ligesom han plantede frugttræer i det nye havestykke. Han blev en dygtig frugtavlser, og efterhånden som træerne voksede til, fik han et godt udbytte af dem og sørgede på den måde for en biindtægt til embedslønnen.

Selvom landbruget blev afviklet, kunne læreren fortsat råde over det sydlige udhus, men han skulle afgive plads i det til byens brandsprøjte.

Jens Danielsen 1894 - 1934

Lærer Danielsen tog virksomt del i byens liv. Han var medlem af sundhedskommissionen, stifter og leder af den stedlige bogsamling, regnskabsfører i Brugsen og stifter af Bisserup Vandværk, dets formand og regnskabsfører.

Han og hans familie nærrede stor kærlighed til egnen og naturen. I 1921 købte han "Solkrogen" ("Pandekagehuset") syd for skolen, hvor han flyttede ind, da han blev pensioneret 1934. I 1915 skrev han Bisserupsangen til skolebørnene som en slags hjemstavnsang.

Johs. Greve 1938-54

Lærer Greve har selv så udmærket skrevet om det at være førstelærer på landet, så jeg vil give ham ordet:

"Enelæreren var byens midtpunkt. Det var en selvfølge, at han samlede folk til møder af forskellig art, at han tog del i alle fester, holdt tale - næst

efter præsten, arrangerede udflugter - ofte med 15-20 hestevogne på striben. Vi fulgte sognet i sorger og glæder og kom ud i hjemmene f. eks. ved dødsfald. Jeg var pligtig til at komme og synge ud og være med i kirken og ved graven, hvor jeg skulle takke følget. Det var pålagt mig at være organist i Holsteinborg kirke, hvilket gav mig kontakt med mange mennesker, men tog megen tid - både hellig og søgn. Jeg fik for det 420 kr. pr. år. Som enelærer tændte jeg først op i den store kakkelovn om morgenen og sørgede for, at der var varme til børnene, når de mødte. Skolegården skulle holdes ren, og de nedfaldne blade køres væk. Ja, jeg skulle endda sørge for at tømme latrinspandene. Hver vinter var det klart, at førstelæreren samlede sognets unge til aftenskole, og de voksne til aftenhøjskole."

Lærer Greve forlod Bisserup i 1954, fordi han ikke ønskede at virke ved den nye, store Kirkeskovskole.

Annette Andersen, Bisserup 2003

Litteratur:

Fremstillinger:

Johs. C. Jessen: Vester og Øster Flakkebjerg Herreders Skolehistorie. 1938
Lærerne og Samfundet. 1914

Kilder:

Bisserup skole Dagsprotokol 1848-1900, Dagbog 1901-18, 1919-34, 1935-41.

Bisserup skole Embedsbog 1858-1901 og 1901-32

Bisserup skole skolekort 1936-50

Rude Skole Commissions Protocol 1809-1859

Alle protokoller Skælskør Egnshistoriske Arkiv

Brandforsikringsarkivalier for Vester og Øster Flakkebjerg Herreder film nr. 1245 og 1247. Landsarkivet, Kbh.